СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 208. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 8-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 208. Jersey City, N. J., Wednesday, September 8, 1937 THREE CENTS

ВАЖНІ ЗАЯВИ ПРОВІДНИКІВ У ДЕНЬ ПРАЦІ

Президент осуджує крайніх представників і страйки.

ВАШИНҐТОН. — З приводу Дня Праці президент Рузвелт видав представникам преси на його кораблі, котрим він пливе здовж східних побережжя Америки, заяву, в котрій осуджує крайніх представників підприємців і робітників за викликування страйків та взиває їх полагоджувати непорозуміння на основі розуму. Він висказався проти страйків як засобу полагоджування промислових спорів.

ҐРІН ПРОТИ ЛУІСА ЗА АКЦІЮ ЗА ДИКТАТУРУ.

ДАЛАС (Тексас). — У своїй промові в День Праці Вилїєм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, критикував Комітет Промислової Організації за те, що, мовляв, його тактика пхає Америку до диктатури.

ЛУІС КЛИЧЕ РОБІТНИКІВ ДО КОНТРОЛІ ФАБРИК.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Джан Луїс, голова Комітету Промислової Організації, у промові зприводу Дня Праці, закликав робітників зорганізуватися для участи в управі фабрик.

Слухали його величезні товпища народу, котрі газети обчисляли на 150,000 осіб.

СЕКРЕТАРКА ПРАЦІ ВЗИВАЄ ПРОМИСЛИ РОЗВЯЗАТИ ПИТАННЯ ПРАЦІ СТАРИХ ЛЮДЕЙ.

БОСТОН. — Секретарка праці, Перкинс, подала в своїй радіовій промові з приводу Дня Праці, що понад 2 міліони робітників, що не працювали минулого року, мають тепер працю.

Казала далі, що відправлювання старших людей з фабрик нарушує суспільний порядок.

СОТКИ ЛЮДЕЙ ЖЕРТВОЮ СВЯТКУВАННЯ.

ВАШИНҐТОН. — За обчисленням новинкарської агенції „Асошіейтид Прес", за два свята зприводу Дня Праці згинули в краю 391 особа. Найбільше жертв потягнули за собою автомобільні випадки, а потім утоплення.

ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЖ ШИРИТЬСЯ ДАЛІ.

ШІКАҐО. — Міський уряд здоровля занотував до вівтірка 159 випадків занедужання та 15 смертей від дитячого паралїжу.

Стейтовий уряд здоровля занявся цією справою.

Про поширення недуги доносять з Канзас Сити й Торонто.

ПРИЗНАЮТЬ ТИСЯЧІ НА АКЦІЮ ЛУІСА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Юнія електричних радіових і машинових робітників наложила на кожного зо своїх 130,000 членів данину в сумі 5 центів на місяць на цїли акції Комітету Промислової Організації. Ця данина дасть Луїсові $78,000 на рік.

БОРОТЬБА ЗА СТАНОВИЩЕ ПОСАДНИКА НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Ройел Ковпленд, кандидат Тамені Голу на номінацію на уряд посадника міста Ню Йорку, видав зприводу Дня Праці заяву, в котрій назвав Джана Луїса ворохобником.

Суддя Маґоні, його противкандидат, домагається усунути зо списів виборців коло 5,000 імен, записаних безправно прихильниками Ковпленда.

Розсліднижи „Ню Йорк Таймсу" кажуть, що суддя Маґоні має добрі шанси забрати від Ковпленда номінацію Демократичної Партії.

КВЕЙКРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПРИМІНЕННЯ ВОЄННОГО ЗАКОНУ.

СВОРТМОР (Па.). — На конференції секти квейкрів домагалися деякі делегати ухвалення резолюції за те, щоби президент Рузвелт проголосив існування війни між Японією й Китаєм та приміняв постанови закону про невтральність.

В ЧІЛЕ ШИРИТЬСЯ МАЛЯРІЯ.

САНТІЯҐО (Чіле). — За поданнями уряду, в північнім портовім місті Аріка коло 70 процентів усього населення занедужали на малярію. Уряд вислав туди більшу скількість хініни та лікарських знавців.

НЕ ВДАВСЯ ВИНАХІД ПРОТИ ТОПЛЕННЯ.

АЗБЕРІ ПАРК (Ню Джерзі). — Коло Конвенційної Галї пробував ту Джім Тортаріельо придуманї Павлом Піскулїом горошинки (пігулки), що, мовляв, можуть захоронити людину від утоплення. Тортаріельо ковтнув кілька таких горошинок, але в воді потонав і його треба було з води витягати.

ДОБРИЙ ВПЛИВ СКАСУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Організація дестиляторів алькогольних напитків каже, що від скасування прогибіції в Америці зменшилося число злочинців. Те саме видно з порівнання числа злочинців у прогибіційних стейтах з числом злочинців у стейтах, що прогибіції вже не признають.

ВИМОРДУВАЛИ ЦІЛУ ЖИДІВСЬКУ РОДИНУ.

На дім 70-літнього купця Мендля Ґіціґа в Лукавці на Буковині напали в ночі бандити, які ввійшли до мешкання з наставленими крісами та револьверами зажадали видачі грошей. Сини Мендля почали борікатися з напасниками. Тоді один із них вистрілом положив трупом 25-літнього сина Йойну Ґіціґа. Двох інших також тяжко ранили. Врешті згинув ще один син, ранений у живіт. Бандити віднайшли схованок грошей і забрали 300 долярів і 175,000 леїв. Рано сусіди побачили, що з хати Ґіціґа ніхто не виходить. Розбили двері і побачили цілу родину в калюжах крови. Справою занялася жандармерія.

ЗГИНУВ ПІДЧАС ЇЗДИ „ЗАЙЦЕМ".

На залізничому двірці в Перемишлі після приїзду особового потягу зі Львова побачили, що на даху одного вагону хтось лежить. Думали, що там укривається якийсь пасажир без білету. З жахом стверджено, що це молодий хлопець з розбитою головою. Дальше показалося, що це Тадей Русиновський з Медики, який зі своїм товаришем вибрався на меч до Перемишля без білету. Щоб уникнути кондуктора, вилізли оба на дах. Коли потяг їхав через міст на ріці Віґорі, Русиновський ударив головою об міст і згинув на місці. Його товариша, що їхав зайцем, арештовано.

ЖАХЛИВА ЕКСПЛЬОЗІЯ В БОРИСЛАВІ.

В рафінерії нафти „Газоліна" в Бориславі експльодував компресатор, внаслідок чого ціла рафінерія станула у вогні. Від експльозії згинули два брати, Марійан і Болеслав Новак, яких кинуло вкут галі машин, де вони й згоріли. Про силу вибуху свідчить факт, що розірване колесо ваги 400 кг. впало на залізничий шлях у віддалі одного кільометра. Гук експльозії було чути в цілій околиці, а пожежу було видно в промірі 10 км. В багатьох мешканнях від експльозії випали шиби, а в місті настала паніка. Пожежа знищила цілком галю машин.

ЛОШАК УБИВ ДИТИНУ.

Пятьлітний Петро Чекайло в Сусилові, пов. Рудки, вибіг без опіки на дорогу. Саме в цій хвилині надбіг сполошений однорічний лошак, який спотикнувся і впав, привалюючи своїм тягаром дитину. Тягар лошака загнув хлопчині грудну клітку так, що хлопчина за 10 хвилин сконав.

ВЕЛИТЕНСЬКА РИБА.

З Ріо Ґранде повідомлають, що бразилійські рибаки виловили з моря велитенську рибу, 12 метрів завдовжки. Голова риби була 1 метр 20 цм. довга і 69 цм. широка, а отвір пащі 100 міліметрів.

НАФТОВА РІКА В ОГНІ.

У Морочеме (Румунія) веде через місто канал з ропою. Хтось із необережности кинув сірник і ропа запалилась, причому згоріло кілька домів і магазинів. Шкода доходить до 9 міліонів леїв.

УКРАЇНЕЦЬ ОПЕРОВИЙ СПІВАК НА ФІЛЬМІ У ЛЬВОВІ.

Львівське „Діло" подало коротку замітку про дві фільми, що саме тепер ідуть у кіні Аполло у Львові. Це „Бокаччо" і „Година спокуси". Для українця особливо замітна ця друга фільма не тільки своєю суспільно - моральною вартістю, але й тим, що в ній виступає українець, оперовий співак. Велика частина фільмової драми відбувається в Берліні, в часі опери „Ріґолето", де головну ролю співає наш земляк, Клеменс Андрієнко. Під тим псевдонімом знала перед кількома роками львівська публика з виступів на українських концертах Клима Чичку, що то до 1927 р. був урядовцем у головній управі Рідної Школи й одночасно співаком львівської опери, де виступав як Клеменс Квятковський у тодішньому львівському репертуарі („Фавст", „Пророк" і ще деяких). В 1928 р. виїхав Чичка до Берліна, звідки деколи доходили до нас незвичайно прихильні рецензії про його виступи в берлінських концертових салях. Чичка — це визначний громадянин. В 1924 р. вийшла накладом усіх трьох тодішніх українських політичних партій (Нац. Дем., Радик. і Соц.) книга „К. Федоровича" під заголовком „Українські школи в Галичині у світлі законів і практики". Була це перша більша повоєнна студія про українське шкільництво в межах Польщі, праця з пребагатим матеріялом, спертим на джерелах. Цим Федоровичем був якраз Чичка, що, співаючи в театрі, не міг під власним іменем пустити у світ такої річи. Але це доказ, що людина з твердим характером, який безсумнівно мав Чичка, ніколи себе не запродасть. Радіємо, що нашому землякові пощастило показати себе у світі. Для кожного українця „Година спокуси" особливо цікава.

ЧЕСЬКА ЖАНДАРМЕРІЯ РОЗІҐНАЛА НІМЦІВ ІЗ КАПЛИЦІ.

Німецька преса останніми днями гостро виступила проти чехословацького уряду за його деякі розпорядки у справі німецької меншини. „Берл. Берзен Цтг." повідомила з Праги з обуренням про виступ жандармерії проти судетських німців. Підчас богослуження жандармерія вдерлася до каплиці, перервала богослуження та розігнала присутніх. Багато осіб потурбували. Сімох німців арештували. В цій справі німецька меншина внесла інтерпеляцію в чехословацькому парляменті.

ПОВІСТЯМИ ДОБУВСЯ ІЗ ВЯЗНИЦІ.

Президент Мосціцький підписав помилування для Сергія Пясецького, вязня у Св. Хрижу, що написав у вязниці кілька повістей. Пясецький відсиджував кару за грабункові напади на пограниччі в часі польсько-большевицької війни і був спершу засуджений на кару досмертної вязниці, яку обнизили йому до 15 літ. Мав іще сидіти 4 роки. Кару подарували йому під умовою, що буде чотири роки жити бездоганно.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ПОЗБУВАЮТЬСЯ ЯПОНЦІВ.

В останньому часі большевицька влада виселює з СССР всіх японців під ріжними притоками. Тепер залишилося ще в цілому СССР ледви кількадцять японських дипломатів і кореспондентів часописів. Большевицький уряд звернувся до Токіо з „пропозицією", щоб Японія зліквідувала свої консуляти у Владивостоці і в Одесі, мовляв, у цих містах нема японців. Японцеві Сайто, призначеному на становище консуля в Одесі, большевицький уряд не видає візи вже від року. Не дає теж транзитових віз японським громадянам, отже кордони СССР фактично для них замкнені.

ЦИГАНСЬКЕ КОХАННЯ.

57 колених ран завдав свої любці один німецький циган; внаслідок ран любка вмерла, а чутливий коханець дістав 7 літ тяжкої вязниці.

РОМАНТИЧНА ПРИГОДА ЖИДА І ХРИСТІЯНКИ.

В Бродах арештовано 18-літнього жидка Танса Ренемана, який, забравши свому батькові в Золочеві 500 зл., втік зо своєю любкою, 19-літньою Катериною Гаєвською, родом з Нараєва, щоб у Бродах зажити. Поліція придержала їх, коли хотіли замешкати в готелі „Ґранд".

ОГРАБИЛИ ДВІР.

На двір Лявбів у Пятковій, пов. Добромиль, напали озброєні бандити і, стерроризувавши домівників, забрали все, що представляло більшу вартість. Грабунок серед криків і стрілів тревав дві години. Опісля напали на дім державця і зрабували йому 60 зл.

АКРОБАТИ СЕРЕД ПОЖЕЖІ.

Віденська преса присвячує теплі статті своїм землякам, своєрідним героям. Є це брати Бумбареті, циркові акробати, що обіздили ввесь світ із своїм трапезом. Вони почали свою карієру у віденському „Цирку Централь", потім дісталися до Ґаррі Піля до Берліна, звідки виїхали до Сінґапору. Вони виступали на Сході перед усякими міліонерами та магараджами і могли дозволити собі обіздити світ автом.

Минулого року приїхали вони на виступи до Бомбаю. Саме тоді, коли переїжджали якусь вулицю, юрба хвилювалась і ревіла на вид пожежі великого дому. Ервін Бумбареті, не надумуючися ні хвилини, кинувся ратувати мешканців дому, що все горів. У вікнах сотні людей благали помочі, не маючи змоги видістатися з полуміні, Бумбареті вилізали із швидкістю мавп на поверхи і привязували собі людей нарами до ніг і так спускали їх униз. Тисячі народу придивлялися цим несамовитим сценам, маючи водночас рідке циркове видовище. Ервін Бумбареті виратував таким способом 123 особи, але наслідок був такий, що мусів пролежати кілька місяців у шпиталі в Відні, ще й сам мусів заплатити за своє лікування. Тепер він знову вибирається у світ. Коли приїде вдруге до Бомбаю, то там певно витатимуть його як героя.

ЯПОНІЯ ПОЧИНАЄ ОФЕНЗИВУ НА ЦІЛІМ ШАНҐГАЙСЬКІМ ФРОНТІ

ШАНҐГАЙ. — Японська армія, при допомозі японської фльоти, почала на цілому шанґгайському фронті загальну офензиву. Офензива почалася артилерійним огнем. Літаки бомбардували міста на 2,000 миль довгім фронті.

Втрати величезні. Китайці кажуть, що їх оборонні лінії держаться.

КИТАЙ ВІДКЛИЧЕТЬСЯ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА. — Віктор Ґу, китайський постійний представник при Лізі Націй, потвердив вістку, що Китай внесе до Ліґи Націй протест проти поломання Японією угоди Ліґи.

Китай буде домагатися примінення артикулу XVII-го статуту Ліґи, котрого досі ще ніколи не приміновано.

ЯПОНІЯ НЕ ДАЛА САТИСФАКЦІЇ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — По 8 днях вижидання анґлійський уряд дістав нарешті відповідь японського уряду на анґлійський протест проти пострілення анґлійського амбасадора в Китаю.

Анґлійський уряд не подав іще до публичного відома тексту цеї відповіди, але подав загально, що відповідь не вдоволяє Анґлії та що вона предложить Японії новий протест. Японія каже в своїй відповіді, що вона не може дати сатисфакції за постріл амбасадора, бо ще не доказано, що це її жовніри виконали постріл.

ЯПОНІЯ ДАЄ ВІДШКОДУВАННЯ АМЕРИКАНЦЕВІ.

ПІПІНҐ. — Японська амбасада каже, що американський письменник Джін Лем дістав від японського уряду 800 китайських долярів як відшкодування за плюндрування його маєтку японськими жовнірами.

ЯПОНІЯ ЗА АМЕРИКАНСЬКУ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ТОКІО. — Посол Окада запитав у парляменті уряд, чи Комітет Промислової Організації здержує висилку амуніції до Китаю. Міністер заграничних справ Ґірота відповів, що Америка придержується строгої невтральности та що це внутрішня справа Америки, в яку Японія не має права мішатися.

ЗАПРОШЕННЯ НА „ПІРАТСЬКУ" КОНФЕРЕНЦІЮ ВИСЛАНІ.

ЛОНДОН. — Анґлійський уряд постановив запросити представників держав Середземного моря на конференцію в справі морського розбою до міста Ніон, положеного на швайцарськім боці озера Женева.

Запрошення висилають уряди Анґлії й Франції. Запрошення дістануть 10 держав.

РОСІЯ ЗАКИДАЄ ІТАЛІЇ ТОПЛЕННЯ КОРАБЛІВ.

РИМ. — Саме в той час, як Анґлія й Франція скликують конференцію держав Середземного моря для розгляду еспанської ситуації, Росія предложила Італії ноту, в котрій закидає італійському урядові бомбардування двох російських кораблів та домагається за це відшкодування й покарання винуватих.

ДАЛІ ЗАХОПЛЮЮТЬ КОРАБЛІ.

ПАЛЬМА МАХОРКА. — Еспанський кружляк, що належить до повстанців, захопив британський паропляв „Берлинґтон", заставив його поїхати до морської бази повстанців і виладувати там свій ладунок російської нафти. Анґлія внесла протест до повстанського уряду.

АНҐЛІЙСЬКІ ЮНІЇ ПІДДЕРЖУЮТЬ УРЯД.

НОРВИЧ (Анґлія). — На зборах провідників анґлійського юнійного руху, що тепер обєднує коло 4 міліонів робітників, ухвалено резолюції за урядову програму узброєння.

Голова конгресу заявив, що зорганізовані робітники будуть піддержувати уряд, якщо він не буде посувати реґуляції платні й праці до таких меж, до яких посувають тоталітарні держави, в котрих капіталістична контроля зовсім нищить свободу робітників.

„ЧИСТКА" В РОСІЇ ЙДЕ ДАЛІ.

МОСКВА. — Жертвою найновішої „чистки" в совєтській Росії впали 6 вищих урядників у Ташкенті, столиці Узбецької републики, в Азії. Закидають їм розтрату міських фондів на пиятику з дівчатами.

„Правда" каже, що ташкентські урядники вбивали коні міста, щоб мати мясо на своїх забавах. Називає їх „буржуазними націоналістами".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У САМІМ КУТОЧКУ

Погляньте, як зможете, на „Українські Щоденні Вісти" (московсько-большевицьку ґазету, видавану українськими буквами) з 3. вересня 1937 р. А там зправа у самім куточку внизу прочитаєте малесеньку новиночку, затитуловану ось так: „В страху перед карою за зраду Любченко заподіяв собі смерть". А в тій новинці подано, що „голова Раднаркому України заподіяв собі смерть, побоявшись, що буде притягнений до відповідальности за свою антирадянську діяльність". У. Щ. Вісти в Ню Йорку, як пристало на вірну собаку Москви, поховали ось так Любченка в такий самий спосіб, як поховала його московська „Правда": тихенько, без гомону, щоправда, не в „куточку на цвинтарі", але в куточку свого смітника. Для У. Щ. Вістей іще недавно „товариш Любченко" був великою людиною, теж за приказом Москви. Був він і провідником робучих мас в Україні — з ласки Сталіна. І був речником робітників України, бо говорив так, як говорити наказувала Москва. А тепер став той самий Любченко для У. Щ. Вістей у Ню Йорку зрадником інтересів України, теж згідно з приказом Москви.

Як велика і широка Україна, падуть рік за роком українські жертви, (а їх уже грубі міліони) в боротьбі з московською окупацією України. Падають від куль уже справжні большевики, люди, що намагались довгими роками добачувати в большевизмі дійсну ідею. Гинуть під Советами українські большевики, які, не зважаючи на всі віроломства Москви, вперто далі вірили, що можна наладнати якесь співжиття між Україною і Московщиною, що можна українцям і москалям жити у дійсній спілці. Відбирають собі життя ті, що мучили тисячами, а то й міліонами усіх тих в Україні, що не хотіли таксамо як вони вірити, бо переконались на власній шкірі, як гірко їх ошукала Москва та яку крайньо злочинну роботу вели вони в Україні, катуючи і винищуючи тих, що бралися витягати Україну з лабет Москви. Одні тільки московські собаки в Америці, що брешуть українськими словами, незмінні у своїй собачій службі Москві. Їх уже не може зворушити ніяка трагедія України, бо й не зворушило їх те, коли міліони наших людей в Україні вмирали з голоду. Нема в них ні крихітки якоїсь вільної думки. Ні крихітки серця для України. Ні одробини українських почувань. Словом, цілковите схудобіння, затрата усяких людських почувань. Ось такою являється наша большевицька зґрая в Америці. А до тої самої зґраї треба зачислювати і тих усіх, ніби не-большевиків, що то шукають у тої зґраї якоїсь помочі, що виступають на сторінках їхньої шмати, чи втягають наших робітників до якоїсь спільної, нібито ідейної робітничої акції.

КУБАНЬ І КАВКАЗЬКА УКРАЇНА

(Небезпечна політична гра).

Маємо також цікаву памятку, що українські запорозькі козаки - чорноморці, прибувши перші в орґанізованій формі на Кубань у 1792 р., пристали до старої української землі, Тмуторокані, під іменем Війська Чорноморського. Тут вони знайшли на Таманському півострові (бувша Тмуторокань) мармурову плиту з написом: „В літо 6576 (1068) р. індікта 6, Гліб князь мірив море по леду від Тмуторокані до Крчева 854 сажені" (проф. Ф. Щербина, т. І., ст. 317).

Отже й українські козаки-чорноморці оселилися на тій самій Кубані, яка в старовину належала до української держави. Між іншим ще й до сьогодня на Тамані (стара Тмуторокань), в станиці Таманській, там, де вийшли на беріг українські - чорноморські козаки з рідного краю, України, стоїть на невеликій скелі бронзова постать українського запорозького козака — символ національної традиції сучасного українського козацтва з Кубані. Можна навести ще багато й багато інших історичних даних, що свідчать про прямий, і то не лише державно-національний, але й духово - культурний та матеріяльний звязок північно - кавказьких українських земель з Києвом.

Треба підкреслити, що Тмуторокань (тепер Таманський півострів), яка лежала на великому торговельному шляху Европи з Азією, мала неабияке значіння для тодішньої України, і тому київські князі нераз ходили походами на північний Кавказ, щоб зміцнити її державне положення.

Як і інші українські землі в тих часах, Тмуторокань мала свого князя, свого архиєрея (архиєрей у Фанаґорії був уже у VIII. віці).

Але свого княжого роду не мали; там князями були увесь час київські князі.

В другій половині XII. в. Україна стратила Тмуторокань. Спочаткку її захопили черкеси, потім греки, італійці, далі татари і, нарешті, турки.

Українське населення в Тмуторокані було дуже знищене, але воно там не переводилося, ховаючись у небезпеці в плавнях та живучи далі між панівним на тих землях чужим елементом.

Одначе остаточний натиск кочовників - половців, печенігів, турків і татарських орд, швидко почав випирати український елемент з Подоння й північного Кавказу, а татарська навала перемінила тутешні землі в пустиню, майже безлюдну, — кочовище татарських орд з центром у Кримі.

Всеж таки, в XV—XVI столітті на цю пустиню північного Кавказу, багату всілякими дарами природи, посунули знову від заходу українські, а від півночі і здовж Дону — донські козаки.

Згодом, як виникла Запорозька Січ, запорожці, і взагалі український елемент стали ходити на старі українські житла, селилися там і навіть ворогували з донцями, котрі також забридали на Озівське море, побережжя Кубані.

Так уже указ російської Лизавети з 11. липня 1745 р. свідчить, що в тих часах на Кубані жило чимало запорожців постійно (Еварницький, т. І., ст. 19—20).

А 3. серпня 1775 р. московська цариця Катерина II. сповіщає маніфестом, знищивши остаточно Запорозьку Січ:

„З Запорозькою Січю вже цілком покінчено, знищивши на будучність і саму назву запорозьких козаків". Січ зруйнували 66,000 московського війська, армія ґен. Текелія, в якої склад входили і 13 полків донських козаків.

Та не дивно, що донські козаки, разом з московським військом, руйнували Запорозьку Січ, бо про це Катерина у свойому маніфесті говорить:

„Нарешті тіж самі запорожці стали поширювати свої свавільні присвоєння й до земель, котрі здавних давен належали Нашому Війську Донському, непохитному в належній до Нас вірности, яке завжди з відзначенням та мужністю в Нашій службі бувало і порядком та доброю поведінкою придбало назавжди до себе дуже добре Наше Височайше Монарше благовоління, і тим саме роблячи донським козакам заборону користуватися тими землями, які вже довгий час були в їхньому володінні; кожний нормально думаючий може тут легко збагнути, як лукавий намір запорозьких козаків, так і дійсно шкоду від того для держави. Заводячи власне хліборобство, вони (запорожці) тимсамим розривали основу їх залежности від престолу Нашого і задумували звичайно утворити з себе серед „отечества" область, цілком незалежну під своїм власним шаленим управлінням" (Н. Маркевич, „Исторія Малороссіи", т. IV., ст. 446—451).

Це був явний страх перед незалежністю України. Бож запорожці тягли туди й українських селян-хліборобів з родинами.

Але все це не помагало й рух на північно-кавказькі землі й Кубань продовжувався і впродовж XVII. і XVIII-го віку щораз кріпшав, українці займали щораз то нові земельні простори та міцно осідали на них.

Прицьому потрібно зазначити, що донські козаки складалися вперше в XVI. віці з московської й української пограничної людности всуміш (Соловьев, Еварницький, Савельев, Сухоруков, Семенов і інші). Їх національна приналежність була з роду не одноціла.

В XVII-тім і XVIII-тім віці дуже багато українців ходили „в донські козаки". В XIX в. оселилось багато хліборобського українського населення з України над Доном, тому навіть у бувшій Росії був такий погляд, що в Донській області творять більшість населення саме українці (див. „Словник Брокгауза і Ефрона).

Крім того в 1887 р. прилучено до Донщини Таганрозьку округу, частину давніх запорозьких - українських земель, з 90% українського населення, що ще збільшило відсоток українців у Донщині. Хоч, очевидно, тяжко шукати правдивих даних про це в офіційній статистиці московській, яка завжди в цій галузі була по мистецьки фальшована на шкоду українцям та цілком підпорядкована московській політиці.

Також треба зазначити, що при орґанізації Війська Донського були два осередки: один у долішній течії Дону і понад Донцем; це так зв. Низове Донське Військо, — антропольоґічно, мовно й звичаєво — українці; другий осередок повстав далеко від першого на північнім сході, між Волгою і Доном, понад Хопром і Медведицею; це так зв. Верхове Донське Військо, переважно москалі зо своїм діялектом та звичаями, далеко відмінними від перших.

При кінці XVI. в. ці два осередки обєдналися в одно Військо Донське. Українське населення взяло велику участь в орґанізації Низового Донського Війська. Ріжні історичні дані підтверджують, що в другій половині XVI. в. і в XVII. в. запорозькі козаки часто приходили малими й великими ватагами та разом з донськими козаками ходили походами на Озів або громили татарські і турецькі береги Озівського і Чорного моря (Сухоруков).

Отже українські запорозькі козаки не тільки з боку Наддніпрянщини, але й з боку Донщини і північного Кавказу захищали від тодішних ворогів землі, що в X. і XI. в. входили до складу Київської держави.

Чимало було й таких запорозьких та українських козаків, які осідали над Доном і зчасом увійшли до складу Війська Донського. Так історик Кубанського Козацького Війська, проф. Ф. А. Щербина, підкреслює той факт, що запорозькі козаки заснували на одному з островів долішнього Дону місто Старочеркаськ, яке було довго потім столицею Війська Донського.

И. Бикадоров (автор „Історії Козакії", ст. 131—132) також стверджує, що ще в 1570—1572 р. мало місце значне підсилення Донського Низового Війська кількома тисячами запорозьких козаків, що заснували тоді на Донщині нові міста (городки): Старочеркаськ, Манич і підсилили Роздори Нижні. Таким чином природній рух українського елементу на простори північного Кавказу зростав до того, що вже „запорожці брали участь нарівні з донськими козаками і в рішеннях Військового Кругу", причім запорожці були рішучими національно-політичними противниками Москви. Це так стурбувало Москву, що московська влада вже „від 30. років XVII. в. у своїх грамотах Донському Війську домагалося, „щоб запорозьких черкасів у Круг не пускати" (ст. 152). (Кінець буде).

ГОДІ ДІСТАТИСЯ НА ГУЦУЛЬЩИНУ

У звязку з приписами про охорону границь і туристичними обмеженнями на Гуцульщині появився у „Курєрі Варшавск-ому" фейлетон Джіма Покера, який подаємо у скороченні:

„Я вибирався на Гуцульщину, щоби провести там свою відпустку, але показалося, що Гуцульщина доступна нині звичайному смертникові тільки після поладнання формальностей, подібних до тих, яких вимагають, щоб дістати дозвіл на виїзд за границю.

„Мешкаю в місцевості, що лежить 15 км. від околиці, але належить до провінційного повіту. Отже мусів їхати 40 км. до староства, щоб дістати потрібний дозвіл. Управляю фотоґрафічний спорт, але довідуюся, що на Гуцульщині фотоґрафувати не вільно, інакше мене арештують. Як справжній турист, подорожую мотоциклем, і знову довідуюся, що на Гуцульщині це заборонене.

„Але я вперся. До сто громів, я льояльний громадянин, чи ні? Сідаю до автобусу, опісля на вузкошляхову залізничку і їду до староста.

— Дозвіл на виїзд на Гуцульщину? — здивувався знайомий урядовець. — Алеж Гуцульщина належить до Польщі і ніяких дозволів не треба...

— І я так думаю, але дійсність інакша.

„Урядовець про це не знав і щез. По десятьох хвилинах вертається вже краще поінформований, і веде мене до свого товариша, що видає перепустки. Застаю тільки одного жида, що хотів їхати до Коломиї, але, довідавшися, що, дозвіл коштує 5 зл., волів зрезиґнувати.

— Як то? У Варшаві стоять цілі хвости, щоб дістати дозвіл. А тут така пустка?

— Нічого дивного, — відповів урядовець. — Люди на провінції волють сидіти вдома або їхати там, де не потрібно стільки заходів.

„За тиждень я мав дозвіл з гарною урядовою печаткою. Нараз, як грім з ясного неба, вичитую вістку:

„Розпорядок про обмеження руху в станиславівському воєвідстві стрінувся з деякими труднощами при вводженні в життя, тому практичне його зостосування відложено до 15. серпня".

„В мені закипіла кров. Як то, стільки труду, часу, грошей, державнотворчої льояльности і все надармо? Ні, того мені вже забагато! Дозвіл, добутий з таким трудом, мусить мати свою вартість! Отже, як реченець пересунено до 15. серпня, то я, щоб використати мій дозвіл, поїду аж після цього реченця. Принайменше буду знати, що не трудився надармо!

„Так, але що буде, як і цей реченець продовжать, або, ще гірше, як розпорядок про видавання спеціяльних дозволів зовсім скасують? Бо чейже, говорячи між нами, всі впевняють, що цей розпорядок не видержить життєвої проби". — („Діло").

НЕ БЕРІТЬ ТРАВИ У РОТ!

Багато людей мають нерозумний звичай урвати кусень трави та брати її до уст, вкладати між зуби, а навіть жувати її.

Навіть, коли поминути всю негіґієнічність такого поступовання — то залишається ще велика небезпека, що загрожує людині від дрібненьких грибків, які дуже часто галасують на травах. Від цих грибків дістати можна таку тяжку й майже невилікувальну недугу, як **актиномікоза.** При захворінні на актиномікозу найчастіше винуватий цей нерозумний звичай — гризти траву.

ВОВКИ В ХАТІ

(За Паскеном).

(3)

Щораз тяжче ставало мені назад підвестися на ноги. Нарешті і мене покинули сили. Підо мною зігнулися коліна. Я впав і вже не годен був підвестися. Тоді я погадав собі, що вже прийшов кінець. Та ні! Недалекий вистріл поставив мене назад на ноги. Надія, що ще хвилина, і я може знайдуся між людьми, додала мені сил. Я знов став бігти в сторону, звідки чув стріл. Я падав і вставав і знов далі біг. На право і наліво від мене, за мною і передо мною вили протяжно й жалісно вовки. Я дуже пильнувався, щоби не впасти і не стати жертвою вовчих зубів. Хоч я бистро озирався на всі боки, то ніде не бачив хати, ані людей. Я погадав собі, що може біжу не в ту сторону, де хтось стрілив. Сили знов стали покидати мене. Нараз чую десь вже недалеко передо мною глухий стріл. Біжу далі. Хмари вступилися зперед місяця і я побачив темну купу.

— Це мабуть хата! — погадав я і біжу до неї... Дайте мені ще троха тої юшки!

— Чи ви знаєте, хто спас ваше життя? — спитав Лищак.

— Той, що стрілив, вудповів Сумрик.

— Він причинився до вашого рятунку. Вирятували вас ті, до кого він стріляв. Один лежить ось тут. Я його застрілив. Другого заколов мій товариш.

Сумрик аж тепер побачив на землі два вовки.

— Застріленому вовкові завдячуєте ваше життя. Кажете, що ви чули два стріли. Я стріляв двічі. Перший раз я стрілив до тічні, яка добиралася до мяса, завішеного перед хатою. Це був той стріл, котрий вас підвів на ноги. Другий стріл був глухий, бо я стрілив до отсього вовка таки тут, в хаті. Цей стріл показав вам мою хату. Як би не те, то ви дуже легко могли були пройти попри хату не бачучи її.

— Таки так, — сказав гість. — Я вже думав, чи не взяв би вліво, коли гукнув той ваш стріл. Тільки він справив мене сюди.

— Тепер лізьте під кожухи спати, бо ви не виспані.

(Кінець).

Г. Ф.

ГРІХ ПРОТИ НАТУРИ

Перед Великоднем прийшов до села молодий священик на сотрудника, себто на помічника старого пароха. Вже цілі три дні сидів у церкві і сповідав. Четвертої днини не багато людей сповідалося. Ще далеко було до полудня, коли до сповідальниці приступив останній. То був молодий, жвавий парубок.

Парубок письменний був. Гріхи мав списані на папері. Не багато було того, ще й скоро читав. Сповідник ледви став слухати, а тут вже кінець. Не хотілося вірити, щоби такий парубок так мало согрішив. По хвилі мовчанки сповідник сказав:

— Ну? Ти чого застряг? Читай далі!

— Я вже скінчив, — відповів парубок.

— То ти більше нічого злого не зробив?

— Що нагадав собі, те й сказав.

— Лиш подумай троха. Може ще нагадаєш собі що!

Парубок думає хвилю і каже:

— Може було би щось, та то пусте!

— Що? як?

— Таке, хіба не гріх.

— Скажи! Може то таки гріх. Може й тяжкий?

Парубок покрутив головою і каже:

— На таке шкода часу. Я проте й не повинен був зачинати.

— Коли зачав, то скажи решту. Воно мабуть щось дуже погане, коли ти затявся і крутиш. З Богом крутійства нема!

— Воно не так погане, як...

— Ну! Докінчиж! Що ти зробив? Як согрішив?

— Я согрішив проти натури.

— Та яким способом?

— Я... я натуру обернув.

— Що? Щож зробив?

— Та кажу, що обернув натуру!

Священик не знав, що думати. Про такий гріх перший раз чув. Він спитав:

— Як? як? Як ти це зробив?

— То не легко розповісти, як зробив.

— Кажу тобі, не крути, бо то з Богом справа! Коли зачав, то кінчи. Як не скажеш, то не дам розгрішення! Де ти це зробив?

— Таки тут, в церкві. Ось там на порозі.

— Погане що?

А деж би я в церкві зробив погане! Навпаки, воно було гарне, тільки що проти натури.

— Або скажи, чим Бога прогнівив, або йди собі без розгрішення до чорта, звідки просто на дно пекла! — аж крикнув священик знетерпеливлений і обурений!

Парубок став по церкві озиратися і каже:

— То нелегко розповісти, як воно було.

— А показати не годен?

— Та чому не годен! Показати дуже легко. Лиш не тут в куті, звідки не видко іконостаса ні села перед церквою.

Відповідь парубка ще більше зацікавила сповідника і він спитав:

— Деж ти показав би?

— Там, де согрішив був, — відповів грішник. — Коло порога церкви.

Крім сповідника і грішника в церкві не було нікого. Церковне подвіря також було пусте. Священик сказав:

— То покажи! А живо, заки хто надійде!

Парубок пішов до порога, схилився, поклав долоні на землю і... фік! Стояв на голові ногами до гори і каже:

— Ось таки оноді, отче духовний, я стояв тут і таким способом обернув усю натуру. Коли я глянув на село, то мені бачилося, що хати і дерева обернені; що люди обернені. Бо там, де мої ноги, були їх голови. Та що дерева, люди і хати обернулися, міркую, не гріх, бо то не святі, і з ними вільно жартувати. За те гріх жартувати із святими. Коли я глянув на церкву, на іконостас, то всі святі були обернені. Ось так я обернув натуру і тепер я погадав собі, що то може був гріх.

Коли так священик призирався новому, до цеї пори теольоґам незвісному гріхові, до церкви підходили дві дівчині, котрі також хотіли сповідатися. Побачивши парубка, що стояв на голові, відскочили на бік і сховалися за церкву. Одна з них сказала до товаришки:

— Я до того молодого сотрудника не піду сповідатися. Висповідаюся, аж прийде старий парох.

— А то чому? — спитала товаришка.

— Ти не бачила, яку він завдає покуту? Парубкові приказав стояти на голові!

— Чому твоя жінка так сердиться нині?

— Знайшла в мому бюрку кілька листів, які написала до мене ще тому десять літ.

— Ну добре, та за щож тут сердитися?!

— А бачиш, що є за що! Листи були не розпечатані!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Засідання управи У.Ч.Х.

Дня 1 вересня ц. р. управа Українського Червоного Хреста ОДВУ мала своє засідання, на якому крім інших біжучих справ обговорювано справу виступу членкиць Українського Червоного Хреста ОДВУ у Дні Української Жінки.

Після вичерпної дискусії наради порішили, що всі відділи У.Ч.Х., що знаходяться недалеко Ню Йорку, повинні обовязково взяти участь у тому святі в одностроях Ч.Х. Коли відділ не може прибути в цілому складі, то повинен прислати делеґатку; а коли і делеґатки не може вислати, то повинен прислати свою жертву на санаторію для політичних вязнів.

Як відомо, цей Український День має започаткувати збірки на ту ціль. При пересилці жертв треба виразно зазначити, на яку це ціль.

Управа Українського Червоного Хреста ОДВУ.

—o—

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Милий гість.

Дня 29 серпня ц. р. загостив до Ню Гейвен, Конн., капітан І. Барабаш з Шікаґо, Ілінойс, враз зо своєю дружиною. Якраз у той день випадала прогулька, влаштована Українською Січчю. Капітан Барабаш був запрошений на ту забаву, на якій він запізнався зо своїми краянами, що майже всі походять з Тернопільщини. З тої нагоди він попросив позволити йому сказати пару слів.

Він розказав коротенько про своє життя, яке було повне ріжних змагань і пригод. 12-літнім хлопцем він приїхав до Америки. Хоч малий він був, але вже тоді знав, що без тяжкої праці нема в житті успіхів. Вечорами він учащав до школи, вчився англійської мови й музики.

Покінчивши школу, він вступив до 36 дивізії піхоти та в часі світової війни перебув два роки на фронті у Франції. Там він став капельмайстром. Повернувшися з війни додому, він дістав стипендію і пішов далі студіювати музику, в якій робив значні успіхи, вибиваючись перед іншими. Зчасом дістав ранґу капітана.

Дальше п. Барабаш зробив кілька завваг про наш нарід тут в Америці. Хоч наш нарід у старому краю дуже часто був несвідомий і неграмотний, то, ставши на вільній землі Вашингтона, він почав посилати своїх дітей до вищих шкіл, каледжів і університетів. Ми нині можемо нарахувати наших яких 150 осіб з вищою освітою, котрі займають в американськім громадськім житті поважні місця. Серед них є професори, лікарі, адвокати і т. д. Через тих освічених людей американці добре знають про наш цілий нарід.

Капітан Барабаш сам належить до ріжних українських організацій, тому накликав також інших людей, щоб ставали в ряди українських національних організацій.

Михайло Довгий.

ГЮСТОН, ТЕКСАС.

Примірна українська донька.

Наша молода українка, Олеся Барабаш з Гюстон, заслужила на похвалу від американців, як теж заслугує на ще більшу похвалу від українців. Вона скінчила гай скул з належними похвалами і за це дістала доступ до вищих студій в інституті Райс.

Хоч серед тутешних українців нема своїх орґанізацій, а то тому, що в Гюстон живе мале число українських громадян, то їх діти є таки виховані в правдивому українському дусі.

Олеся Барабаш є доброю українкою. В американських орґанізаціях вона відграє поважну ролю. Між іншим є предсідницею американського драматичного товариства молоді. Ніколи не соромилася вона признатись до свого українського походження і вивчила добре рідну українську мову.

Гарно роблять ті родичі, що вчать своїх дітей рідної мови і виплекують у них любов до рідного. Бо коли ті діти виростуть, то будуть також шанувати своїх родичів. Ті діти, які не мають любови до рідної культури, не мають також пошани до своїх родичів, а то тому, що старі люди є представниками старокраєвої культури.

А. М. Г.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка від. 349, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 11-го вересня, в годині 7-мій вечером в Ліберти Гали. Приявність усіх членів пожадана. На зборах обговоримо справу запрошення на ювилей до Раритан. — І. Шеґера, предс.; Д. Фидина кас.; Н. Лісний, секретар.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 12-го вересня, в годині 12-тій вполудне, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження, а довгуючі члени щоб прийшли і вирівнали свої довги, бо впротивнім разі поступиться після статута. — Н. Задерецький, предс.; Ст. Морозович, секр.-касієр; І. Жук, секр. рек.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра й Павла, від. 102, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12-го вересня, зараз по Службі Божій в гали церковній на Калич вул. Кожний член обовязково має прийти на збори, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо довгуючим членам, щоби вирівнали свою належитість, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Ю. Гірняк, предс.; Д. Дорош, кас.; М. Бусько, секр.

ГЕМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Марк. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 11-го вересня, в Українській Хаті в годині 7-мій вечером. Обовязком кождого члена є бути на час. Довгуючих просимо вирівнати залеглости. Також, хто має нового кандидата в члени, хай приведе на збори. Припоминається тому членові, котрий забрав Пропамятну Книгу Андрія Холевки, щоби таку приніс на збори, або вернув одного доляра. — М. Касій, предс.; І. Курчак, Мих. Шаран, секр.; М. Чубка, кас.;

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 12 вересня в годині 1-шій пополудні, в гали Ситизенського Клюбу 3464 Сікат вул. Просимо членів конечно прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоби старались вирівнати свої залеглі вкладки, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Таксамо просимо членів, котрі можуть, щоби старалися дати свою належитість на будову дому, бо будова розпочалась і потрібно грошей. — Ст. Михайлюк, предс.; І. Слупецький, кас.; В. Тарас, секретар.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Мир", від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 11-го вересня в домі укр. громади на 23-тій і Бравн, в годині 8-мій ввечір. Всі на параду 13-го вересня. Похід вийде в 6:30. — Гр. Ґонта, предс.; Н. Бурак, кас.; Мих. Туркот, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАЛЕКО ВІД СВОЇХ.

Людину, яка раз вирвалася з рідного середовища, доля кидає нераз то сюди, то туди, не даючи їй загріти місця. Щойно по довгій мандрівці людина десь у затишку зупиняється, запускає коріння в ґрунт і осадовляється.

Ось така доля стрінула українського громадянина Івана Кінаха, який по довгій мандрівці поселився ще в 1910 р. в Мемфіс, Тенесі, якого я відвідав підчас своєї подорожі.

Хоч зпочатку йому приходилося тяжко працювати в бизнесі чищення вікон, то зчасом він тут доробився гарного майна та побудував собі дім. Але що в тій околиці українців майже зовсім не було, а гром. Кінах хотів конче одружитися з українкою, то вибрався до Ню Йорку, щоб там знайти собі товаришку життя. Одружившися, він назад повернувся до Мемфіс, де до нині займається чесною і зразковою працею. Серед чужинців він теж знайшов собі поважання.

Але їх обох часто находила велика туга за своїм рідним. Отож цю тугу вони бодай вчасті заспокоювали українськими рекордами і це було для нього головною розривкою, як також часописом „Свобода".

Вони тепер мають двоє гарних діточок, що ходять до гай скул, і ті діточки напричуд гарно говорять по українськи.

Коли я гостив у нього, то він мені сказав: „Ось так рік за роком я живу самотою враз з ріднею, далеко від своїх рідних краянів. Коли прийде свято, то моя стара „віктроля" заступає все, що потрібне для душі. Ось у мене є „Херувами", „Отче наш", „Тебе поєм", коляди, „Христос воскрес" та всякі народні пісні. Ось тим розвеселяю далеко на чужині себе і свою родину".

А. М. Т.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КОГОЗ, Н. Й.

На Рідну Школу.

Дня 19 серпня ц. р. з нагоди посвячення дзвіниці й влаштованого у той час пікніку заряджено збірку на народні цілі, яка принесла $15.50. Збіркою занялися Петро Шульган і Григорій Заверуха. Цю суму розділено по половині: $7.75 на Рідну Школу в старому краю і $7.75 на вищу школу в Стемфорді, Конн. Першу половину вислав о. М. Лисяк через Обеднання, а другу просто до заряду Вищої Школи.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 11-го вересня, в годині 8:15 ввечір в салі укр. православної громади 334 Іст 14-та вулиця. — М. Близнак, сер.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 11-го вересня в годині 7:30 вечером в гали церковній. Просимо членів прийти на означений час. — Іван Глива, секр.

ВИЛКС БЕРИ, ПА. Бр. св. Йоана Хрестителя, від. 223, подає до відома всім своїм членам, що трикватальні збори відбудуться в неділю, 12-го вересня, в гали церковній зараз по Службі Божій. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження не приявний член підлягає карі після статуту. Пригадуємо, що збори мали відбутися на 5-го вересня, але на той день припадає Український День, то збори перенесено на 12-го вересня. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 10-го вересня, в годині 7:30 ввечір, в клюбі Укр. А. Горожан 847 Н. Френклин вул. Просимо всіх членів явитись на час і вирівнати свої залеглости. — Я. Лежняк, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться у неділю, 12-го вересня, точно в год. 2-гій пополудні в У. Н. Домі. Буде звіт контрольної комісії, є ще кілька важних справ до полагодження, тому уряд просить членство явитися конечно на ті збори і на означений час. — Т. Сорока, предс.; Г. Забитко, кас.; Г. Стеців, секр.

Злагіднююча обставина.

— Обвинувачений, ледви вас випустили із вязниці, а ви зараз украли одяг?!

— Я мусів, пане судде; як я вийшов на волю, мій старий одяг показався затісний на мене.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДИ

Питання: Мене привезли до Америки дитиною пятьдесять пять років тому і я виріс на фармі. Доживши повноліття, я покористувався всіми громадянськими правами та голосував при місцевих, стейтових і державних виборах. Кілька місяців тому я подався по американський пашпорт, бо плянував виїхати до Европи, але мою аплікацію відкинули. З того виходить, що мої родичі ніколи не приймали американського громадянства і тому то я надальше остаюся чужинцем. Як можна набути для себе громадянство?

Відповідь: Ви повинні негайно внести петицію на громадянство та долучити до того заприсяжене зізнання про те, що ви помилково послугувались громадянськими правами, будучи зле поінформовані про стан свого громадянства. Вам не треба вибирати „перщих паперів", ані посвідки приїзду у вашім випадку не вимагається, бо ви приїхали сюди перед 29 червня 1906 року. Вам треба двох свідків, щоби посвідчили про факти вашого мешкання, морального характеру та відношення до засад конституції Злучених Держав.

Питання: Будьте ласкаві сказати, котрі іміґранти є управнені до позаквотної іміґраційної візи та до першенства у квоті.

Відповідь: Іміґраційним квотам не підлягають отсі особи: 1) жінки, неподружені діти та чоловіки американських громадянок, одружені перед 1 липня 1932 року. 2) Священики, професори, їх жінки та самотні діти до 18 року життя; студенти, котрі мають щонайменше 15 років життя, та чужинці, що повертаються з хвилевого побуту за границею. Першенство до пятьдесять відсотків квоти мають родичі та чоловіки американських громадян, одружені після 1 липня 1932 року. Далі йдуть жінки та неодружені малолітні діти чужинців, котрі леґально приїхали до Злучених Держав на сталий побут. В теперішнім часі навіть позаквотні іміґранти мусять виказатися достаточними доказами, що, прибувши до Злучених Держав, не станутьcя публичним тягаром.

Питання: Член братської орґанізації, котрий є чужинцем, був засуджений за дефравдацію на шіснацять місяців вязничної кари. Чи через це він підлягає депортації?

Відповідь: За існуючим законом, депортація залежить від часу його перебування у Злучених Державах і чи це було перше або друге карання. Чужинець, котрий коли-небудь за перших пять років тутешнього перебування поповнить злочин, нарушуючи свій моральний характер, і буде засуджений на один рік або більше вязничної кари, мусить бути депортований. Після пятьох років перебування у Злучених Державах чужинці підлягають депортації, коли два рази поповнять поважний злочин і за кожний раз будуть засуджені на тюремну кару на рік або довше.

Питання: Мій приятель, котрий був тут натуралізованим громадянином, повернувся до свого рідного краю з жінкою і трьома дітьми у віці 6, 8 і 15 років життя. Він приняв там своє колишнє громадянство. Чи його діти теж утратили американське громадянство? Він пише, що діти дальше вважають себе американськими громадянами і ціла родина бажалаб вернутись до Злучених Держав.

Відповідь: Деякі суди в таких справах видали рішення, що тому, що уродження у Злучених Державах установляє повні права громадянства, родичам остається дуже обмежене право виселювати свої діти і тим позбавлювати їх родинних прав. Одначе практичне примінення такого рішення входить у розріз з натуралізаційними законами тих чужих країв, де малолітні мешкають. У багатьох краях громадянство малолітніх дітей наступає по родичах, незалежно від того, де діти родились. Буває велике число випадків, коли питання громадянства дітей, виселених натуралізованими громадянами, вирішувано за їх віком у часі, коли їх родичі втратили або зреклись американського громадянства. Загально принято, щоб діти від 14 років життя задержали своє американське громадянство, навіть хоч їх родичі те громадянство з якихнебудь причин утратять.

ФЛІС.

У ЦАРСТВІ ВІЧНОЇ ТИШИНИ

Скарби океанів відбирають сон ученим.

Англійські вчені розглядають плян, чи не вдалось би добувати камінне вугля із морського дна, зараз коло побереж Англії.

Копальня на дні моря! Це виглядає наче титул. якоїсь розділу фантастичної повісти. Та останніми літами стільки фантастичних мрій здійснилося, що нині вже нікого не лякають ніякі труднощі.

Уявім собі: з морського дна виросте ліс веж і шибів. Царство вічної тишини та темряви, таємні глибини закиплять від руху помп і сверлів, величезні механічні прилади до копання будуть вдиратися глибоко у верстви землі, куди ще ніколи не ступала людська нога. Може бути, прийде ще такий час, що люди переможуть глибини та наче мурашки будуть робити коридори у підморській землі.

Покищо це лише мрія. Нинішні технічні засоби не всилі ще здійснити такої мрії. Та що буде завтра?

Копальняні скарби поверхні землі ще дуже багаті далеко ще той час, коли вони вичерпаються. Та скорий розвиток техніки причинюється до того, що зуживається все більше вугля і нафти. Тому булоб дуже корисне, урухомити копальні вугля і нафти під поверхнею моря. Тоді положення зовсім змінилось би. Люди мали би вже на міліони літ засоби енерґії тепла.

Ґеольоґи здогадуються, що під морським дном є величезні верстви мінеральних багатств. Славний учений Шарль Піжо винайшов прилад спеціяльно для дослідів, чи морське дно має в собі якісь мінеральні верстви. Прилад цей подобає на гармату, яка викидає стрільно, що має в собі електричний механізм. Механізм цей починає працювтаи автоматично, як лише стрільно вдарить об морське дно. Стрільно вбивається у дно, а що має форму рури, дістаються до неї верстви дна по черзі, так, як уложені на дні. Стрільно вбивається глибоко на кільканацять стіп, а потім можна його витягнути при помочі сталевої линви, яка є прикріплена до стрільна. Коли руру витягнемо з води і маємо в ній ріжні верстви землі чи піску та мінералів, можемо означити ґеольоґічний склад морського дна. Своїм апаратом проф. Піжо зумів зібрати проби морського дна у глибині 15,000 стіп.

Колиб держави стали добувати мінеральні підморські багатства, почалась би рівночасно боротьба за найбагатші терени, а тимсамим покінчилась би признана всіми державами свобода вод.

Моря й океани стали би тереном боротьби; за них воювалиб таксамо, як нині воюють за землю.

Може бути, що наше покоління не діждеться вже тих часів. Всеж ця справа вже нині не дає спокійно спати деяким політикам і ученим.

НОВА ЗЕЛЯНДІЯ — ОСТРІВ ПРИРОДНЬОЇ КРАСИ

Вигибають гарні звірі.

На південний схід від Австралії виринають зовсім окремо з океану два великі острови, окружені багатьома острівцями. Їх окремішність була причиною, що ввесь звіриний світ на них виростав відокремлено й тимсамим інакше ніж інші звірі. Самособою, лише до того часу, аж тут дуже розмножилися первісні мешканці, маори. Ще більший вплив мали емігранти з Европи, які як усюди на світі, своїм поселенням у країні з населенням менше культурним причинилися до основних змін у житті людей та звірят.

Одним із найзамітніших тамошних звірят є птах ківі, відомий із шкільних підручників. Цікаве у того птаха, що не має крил і іншихи своїми прикметами багато ріжниться від наших птахів. Природники знають пять родів птахів ківі. Було тих птахів так багато у Новій Зеляндії, що цілі виправи живилися його мясом, сьогодні живе вже тільки в незамешканих околицях. Птах цей хоронений законом, а всеж його чимраз менше, тому що паде дуже часто жертвою диких котів, псів і кабанів. Ківі це останній струсоватий птах на цьому острові. Жило тут більше родів величезних птахів високих і десять стіп, у порівнянні з якими нинішній ківі, високий якої півтора стопи, є наче карликом. Туземці зовуть того птаха „моа". З них збереглися лише кістяки (вповні), піря, шкіра, мязи та яйце. (Воно важило 16 до 18 фунтів). Багато згадується про тих птахів у маорських оповіданнях, а саме про лови на них. Що птахи „моа" були головною метою ловів, виходить уже з того, що інших звірят на які можна би полювати на острові майже не було. Коли згинув останній „моа" невідомо, одначе певне є, що так сталося в історичних часах, а є записані й назвища европейців, які впевняли, що бачили живого „моа". Тому можливе, а навіть правдоподібне, що „моа" вигинув уже в часах, як ці острови відкрили европейці.

Нова Зеляндія це взагалі острів вигибаючих дільовіяльних звірів. До згаданих звірят треба ще зарахувати й курку звану нотторніс, якої було дві породи. Всього чотири примірники тієї курки є в чотирьох ріжних музеях. Останний раз, як її бачили живу, відфотографували її. Будуччина покаже, чи ця курка, яку вже вважали вимерлою, ще появиться. Цікава теж доля папуги, званої „кі" (нестор), яка, як і більшість папуг, жила насінням, одначе навчилася з вовни овець, які фармери тут розмножили, виловлювати комахи. Та коли виривала комахи з вовни, то нераз із вовною видерла і трохи мяса. Потім так засмакувала в овечому мясі і так виспеціялізувалася, що за винущування цієї папуги визначили нагороду, щоби фармери не мали шкоди. Це поставило цю папугу між вигибле птацтво! До найцікавіших вигибаючих звірів на Новій Зеляндії треба ще зарахувати ящірку звану „туатера" (гатерія), яку теж згадують в маорських оповіданнях і казках. Цікава ця ящірка тим, що на тімені голови має спеціяльний орган, званий третім оком. Своїм виглядом не є зовсім споріднена з іншими гадами, тай сама в дечому схожа на птаха.

Вичислено тут лише найзамітніші звірята Нової Зеляндії. Одначе їх багато більше, хоч щоправда не всі такі цікаві, всеж заслугують на увагу, тому, що то майже все вигибаючі звірята.

— Яка є кара за двоженство?

— Дві тещі!

КОРАБЕЛЬНИЙ ПИСАРИНА — КОРОЛЕМ І ЧОЛОВІКОМ 40 ЖІНОК

—o—

Було це 1843 р. Джан Дан, писар невеличкої корабельної агенції сидів при бюрку та роздумував, яка будуччина може ждати його. Нараз зірвався з крісла, схопив капелюх і сказав до здивованих товаришів;

— Вже мені досить такого життя, я хочу бути королем!

Заки прикликали лікаря, щоб Дана відіслати до заведення для божевільних, честилюбний писарина був уже в лондонській пристані та всів на чердак корабля, що відїздив до південної Африки. Тут осів у країні зулюсів. Навчився їх мови, скинув европейський одяг, носить лише запаску в поясі, а ціле тіло його засмалилося на яснобронзово. Це дуже сподобалося зулюським дівчатам. Та Данові не були дівчата в голові. Він увійшов у взаємини із зулюськими дівчатами, сказав, що хоче жити з ними, з ними воювати.

Чоловік 40 жінок.

У зулюсів дуже строгі звичаї. Дівчата дуже вчасно віддаються. Нелегальні подружжя карають смертю. Дан пристосувався до того закону. Оснував собі власне господарство. Добробут його зростав. Мав 40 жінок і власну смугу краю, кілька тисяч квадратних миль.

Війни з туземцями та з англійцями.

Між зулюсами вибухла війна. Після смерти короля Чака прийшли до влади його сини: Сітіваджо й Умбалячі. Вони не могли погодитися та почали між собою війну. Дан постановив станути по боці Умбалячія. Та не добре вибрав. Умбалячі згинув у бою, пробитий списою. Королем зулюсів став Сітіваджо. Та Дан не втік із краю, а з покорою зголосився у нового короля, приніс йому багаті дарунки і сказав:

— Колиб я був знав, що ти такий могутній король, я радо був би віддав моє життя, щоби тобі допомогти. Я міг тепер утекти, та я волію смерть ніж поганьблене життя!

Сітаваджо простив йому, запросив на свою коронацію і іменував його одним із своїх мужів довіря. Дан займав щораз то вищі становища. Тимчасом Сітіваджо завоював сусідні племена та забажав прогнати з краю англійців. Напав на провінцію Наталь. Та це було початком його кінця. Почалася крівава війна. Англійські війська пішли проти муринів. Дан несподівано станув на боці англійців і завдяки його заходам скоро прийшло до заключення миру. Країна знову дісталася під владу Англії, а короля Сітіваджа вкинули до вязниці.

Державу зулюсів поділили на 13 округ, а Дан станув намісником одної з них; інші оставались під його контролею. Спочатку зулюси недовіряли Данові, бо ще не забули, що він зрадив Сітіваджа. Коли ж переконалися, що він розумно править, станули по його боці. Головно подобалося їм, що він мав 40 жінок і дуже багато дітей.

Голод землі.

Після Данової смерти спадкоємці звернулися до англійського уряду, щоб приділив їм більше землі, а на оправдання наводили заслуги небіжчика. Признали їм сто тисяч акрів, та небаром і того було замало. Данові потомки женилися з европейками, стали жити по европейськи, отже годі було їх трактувати як туземців. Це племя попросту хорувало на голод землі. Уряд знову приділив їм більше грунту, та й того було мало. Все те вже стало затрівожувати зулюсів — цеж була їх прадідна земля. Данові потомки виганяли зулюсів, забирали землю, все було їм мало.

Тепер іще живе 79 Данових дітей, не рахуючи його внуків і правнуків.

Тепер, у 1937 році, уряд визначив спеціяльну комісію, щоби визначила раз на все границі території, призначеної для Данових потомків.

У лікарській ждальні сидять два малі хлопці.

— Що вам долягає? — питається якась пані.

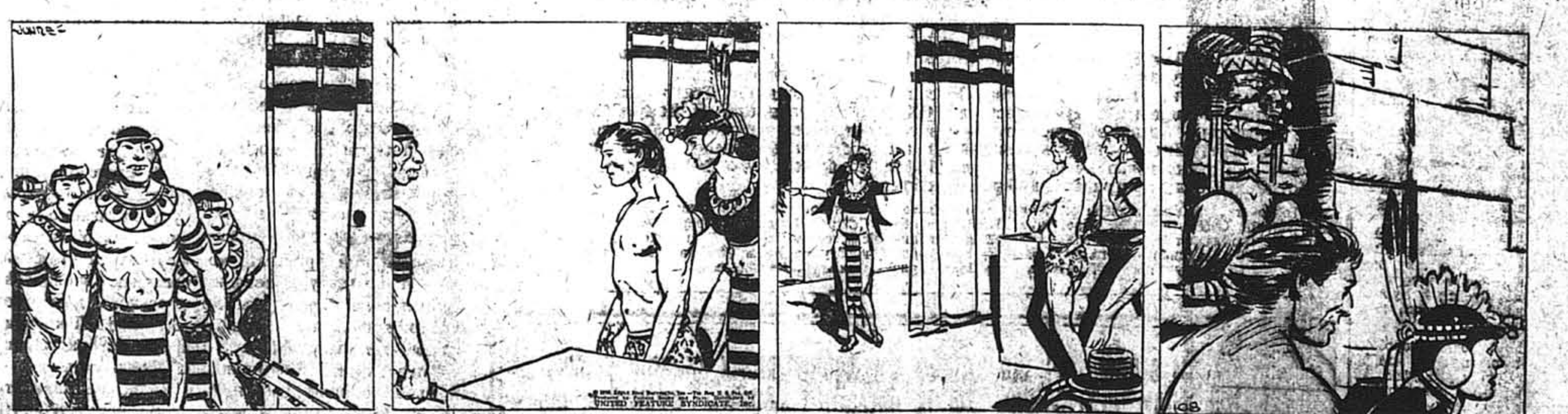
— Я проковтнув галку і лікар мусить витягнути її.

— А ти товаришиш приятелеві? — питається пані другого хлопця. — Це дуже гарно.

— Ні, прошу пані, ця галка є моя!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(108)

Як Тарзан добув свою руку з цього пекольного залізка, то вона ціла була облита кровю. Та хоч кров обильно спливла по підлозі, він сам далі не зраджував найменшого болю. Маянські потвори стояли довкруги і не знали, що далі робити. Вони всі були крайно незадоволені, але кого за це винувати, вони не знали.

Вкінці вони почали складати вину за це на саму королеву. Бо вона, як королева, повинна була знайти якийсь спосіб, щоб заставити цього чоловіка терпіти. Це є добрі і лихі сторони кожного монарха. За успіхи, і то навіть такі, що йому не прислугують, його піддані його вихваляють. Але коли станеться невдача, то хоч і він і не завинив, його за це винують.

Залія це розуіла і старалася у своїй голові знайти на це раду. Вкінці вона рішила не здаватись. Це правда, що цей чоловікк не здрігнувся від терпінь, які мусіло йому завдати пекольне залізко, але є ще інші муки, ще грізніші від залізка. Це ще питання, чи Тарзан потрапить так мужньо зносити інші муки. На всякий випадок Залія рішила попробувати.

Не говорячи нічого, вона вказала Тарзанові рукою, щоб він ішов за нею. Вона повела його здовж коридора, по якого боках стояли фігури маянських божків. Ці божки відбивали в собі страшну огиду і жах. Маянські мистці сумлінно відбили у тих потворах ті почування, що дрімали в душах маянських потвор.